

Ohrozené rodiny na Orave

Projekt bol podporený Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom Programu Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA - nadácia na podporu sociálnych zmien.

Projekt: Intervenčné, preventívne a terénne aktivity zamerané na deti a mládež z ohrozených rodín

Obdobie realizácie: máj 2014 - júl 2015

Príjemca podpory: Misia mladých (občianske združenie), Tvrdošín

Financovanie: 24 352,00 € (AOI 90 % = 21 916,00 €)

„Veľmi sme sa potešili informácii, že náš projekt bol podporený, ani nebolo potrebné nič upravovať, ani rozpočet nebol krátený. Aj keď sme mali za sebou už niekoľko desiatok zrealizovaných projektov, tento bol v čomsi iný. Naskytla sa príležitosť pravidelne a systematickejšie pracovať s cieľovou skupinou (neúplné rodiny v ohrození), ako sme mali dovtedy možnosti. Zároveň si odskúšať a overiť, či zvládneme náročnejšie administratívne požiadavky a posunieme sa niekde ďalej inštitucionálne. Podarilo sa to...?“ Peter Krššák (koordinátor projektu)

Pár slov o nás

Občianske združenie Misia mladých začalo realizovať svoju činnosť v roku 2003. V meste Tvrdošín sme vtedy spustili prevádzku nízkoprahového zariadenia. V ňom sme sa zamerali na prácu s deťmi a mládežou vo veku 7 až 20 rokov, ktorá je vo zvýšenej miere ohrozená sociálnopatologickými javmi (alkohol, drogy, násilie, subkultúry). Naše úsilie smerovalo najmä na podporu, prevenciu a pomoc ohrozeným deťom zo sociálne slabšieho rodinného prostredia. Okrem toho združenie začalo o pár rokov neskôr realizovať aj vlastný dobrovoľnícky program, v ktorom je v súčasnosti zapojených 10 dobrovoľníkov.

Na základe podnetov z lokálnych komunít (najmä hornooravských obcí) sme sa už v roku 2008 zamerali na ciele podpora a pomoc rodinám v kríze (najmä neúplné rodiny, kde sú matky - vdovy s neplnoletými deťmi). Rozšírili sme preto našu pomoc aj na rodinu ako celok. Našu prácu sme začali vykonávať v okrese Tvrdošín, neskôr pribudol okres Námestovo. S deťmi a mladými ľuďmi pracujeme priamo na mieste, v ich prirodzenom prostredí. Poskytujeme im sociálne služby (poradenstvo, pomoc pri vybavovaní úradných záležitostí, doučovanie), právne poradenstvo (riešenie exekúcií, výživné, dávky štátnej pomoci), preventívne a intervenčné aktivity (klubové stretnutia, zvyšovanie sociálnych kompetencií detí a matiek, pracovná

terapia) a aktivity voľnočasového charakteru (tvorivé dielne, prednášky, výlety, športové, kultúrne aktivity). Našou úlohou je nadviazať s deťmi a ich rodinami vzťah a poskytnúť deťom bezpečné prostredie, kde môžu prezentovať vlastné pocity, vytvoriť im atmosféru prijatia, posilňovať ich sebavedomie, poskytovať im pozitívnu spätnú väzbu a dostatok podnetov na podporu ich životných zručností a to najmä v prirodzenom prostredí ich rovesníkov a rodiny.

Túto prácu sme sa rozhodli predložením žiadosti o NFP koncom roku 2013 skvalitniť a rozšíriť aj prostredníctvom terénnej práce a s tým spojeného individuálneho plánovania s rodinami detí a mladých ľudí. Cez individuálne plánovanie sme chceli dosiahnuť to, aby naša pomoc bola systematickejšia a adresnejšia a tým sa viac prispelo k sanácii rodiny. Zároveň sme chceli rozšíriť naše pôsobenie aj o ďalšiu lokalitu - okres Dolný Kubín.

Projekt

Projekt predstavoval pre našu organizáciu veľký medzník. Čo do rozsahu aktivít a poskytnutej výšky príspevku ide zatiaľ o náš najväčší projekt. Stáli sme pred veľkými očakávaniami a trocha aj obavami. Vnímali sme zodpovednosť voči donorovi, rodinám zapojeným do projektu i samotnému združeniu. Vedeli sme, že zvládnutie resp. nezvládnutie tohto projektu bude znamenať aj zmenu ďalšieho smerovania združenia.

Projekt nás toho naozaj veľa naučil. Zistili sme, že základom dobre fungujúcich procesov je kvalitný manažment, pravidelná komunikácia a dôraz na plnenie si úloh. Tieto skutočnosti nie je možné realizovať bez primeraného personálneho zabezpečenia. Napriek tomu, že naplánované aktivity projektu sa nám podarilo stihnúť, musíme konštatovať, že sme často fungovali na hrane vlastných možností. Ak by sme projekt mohli realizovať ešte raz, potrebovali by sme zamestnancov na plný úväzok, aby sme mohli adekvátne reagovať na vzniknuté situácie a problémy cieľovej skupiny.

Každá návšteva rodiny odhalila nové potreby, prípadne vyvolala potrebu korigovať stanovený plán a aktivity. Samozrejme, pokiaľ ide o dôležité potreby, nie je možné ich ignorovať, prípadne nekomunikovať o možnostiach ich riešení. Široká škála potrieb vyžaduje aj širokú škálu odborností zamestnancov združenia. Zistili sme, že síce existujú organizácie (štátne, mimovládne, samosprávne) na pomoc ľuďom v núdzi, ich zásahy však často bývajú až v prípadoch, keď problém vznikol, prípadne nabral na negatívnom smerovaní a výrazne zasahuje do základného fungovania rodiny. V našom internom tíme tak máme právnik, ekonóm a sociálneho pracovníka, čo výrazne zvyšuje odborný potenciál združenia v prípadoch, keď potrebujeme relevantne poradiť cieľovej skupine.

Jednotlivé úlohy, aktivity ako aj administrácia projektu samozrejme kládli zvýšené nároky na zamestnancov združenia. I malá absencia z dôvodu ochorenia dokázala narušiť naše interne stanovené plány a termíny.

Administratívnu záťaž projektu hodnotíme ako strednú, primeranú vzhľadom ku rozsahu projektu a výške príspevku. Významnou zmenou oproti iným projektom a väčšou záťažou bolo vypracovávanie zoznamov výdavkov každý mesiac, čo sme doteraz nemuseli riešiť. Aj keď si pri každom realizovanom projekte priebežne sledujeme čerpanie grantu, ale u iných je to len často krát o jednej tabuľke. Ďalšou veľkou zmenou boli výkazy práce, ktoré doposiaľ neboli povinné pri žiadnom inom projekte. Rýchlo sme sa tým zmierili. Faktom je, že pri ich spracovaní sme občas rozmýšľali, ako naformulujeme činnosť, aby bola v súlade s projektom, zvyčajne sa to však podarilo. S tým úzko súvisí aj potreba delenia výkazu práce na priame a nepriame výdavky, čo sa v praxi nedalo vždy striktne oddeliť. Neznamená to, že by sme „prekrúcali“ to, čo sme robili, len bolo potrebné sa na tieto aktivity pozrieť optikou a slovníkom projektového zámeru.

Vo vzťahu ku projektovému a širšiemu externému tímu sme pochopili, že základom sú kvalitne pripravení ľudia s dobrou pracovnou morálkou, pravidelná vzájomná komunikácia, supervízia, porady a vyjasňovanie si odlišných stanovísk a názorov. Na viaceré otázky sme v združení mali rozdielny pohľad. Rozdielne pohľady vznikali aj z dôvodu vzniku situácii, ktoré sme pri príprave projektu nezohľadňovali (prípadne sa ani objektívne nedali zohľadniť).

Z projektu vychádzame posilnení a obohatení. Posunuli sme sa vo vnímaní nášho strategického smerovania vo vzťahu ku predmetu našej činnosti a potrieb cieľových skupín. Projekt nás naučil pracovať systematicky, pravidelne, odborne a v tomto chceme pokračovať aj po jeho skončení. Radi by sme sa etablovali na regionálnej úrovni ako subjekt s jasnou víziou a smerovaním.

Positívne tiež hodnotíme rýchlu a pravidelnú komunikáciu s Nadáciou pre deti Slovenska a jej zodpovednými zamestnancami (p. Podhradský, p. Dravecká, p. Gajdošová).

Projekt tiež prispel k rozvoju cieľovej skupiny a témy, ktorej sme sa venovali. Na zopakovanie, zámerom projektu bola realizácia individuálnej terénnej práce v prirodzenom prostredí rodiny a špecifických skupinových aktivít pre deti a ich matky z dvoch hornooravských okresov, ktoré sme už poznali a pracovali s nimi v minulosti. Do týchto aktivít sme sa rozhodli zapojiť aj zopár nových rodín, ktoré sme najskôr vyhľadávali v jednom dolnooravskom okrese. Po určitých neúspechoch v tomto okrese sme priebežne vyhľadávali a zapojili do aktivít aj nové rodiny zo spomínaných hornooravských okresov.

Súčasťou terénnej práce bola realizácia individuálneho plánovania a tvorba konkrétnych plánov. Pre rodiny z cieľovej skupiny (ale aj pre nás) to bolo niečo nové, nezvyčajné, ale v konečnom dôsledku obohacujúce. Rodiny mali možnosť viac a konkrétnejšie porozmýšľať nad svojimi potrebami, záujmami, ale aj problémami a

následne s pomocou zamestnancov združenia stanoviť si určité ciele a hľadať vhodné riešenia. Vo väčšine rodín sa darilo pracovať na individuálnych plánoch rozvoja pravidelne. No sú aj rodiny, ktoré boli aj sú stále viac uzavreté a nechcú o sebe toho veľa povedať a poskytnúť nám dôvernejšie informácie, aj keď sú potrebné, ak chceme aj im v budúcnosti viac pomôcť.

V prípade špecifických skupinových aktivít sa podarilo aj vďaka financiám z iných zdrojov zrealizovať spoločné stretnutia každý mesiac. Bolo náročné pripraviť pestrú paletu aktivít a stále niečo nové, aby sa náhodou nenudili deti aj matky. Priznávame, občas sa prípravy a aktivity riešili na poslednú chvíľu alebo priamo na mieste. Nakoniec môžeme konštatovať, že všetko, čo sme si pre deti a matky pripravili, ich zaujalo, naplnilo a obohatilo novými poznatkami, zručnosťami, prípadne aj vedomosťami. Po ukončení každého spoločného stretnutia možno povedať, že sa takmer všetky rodiny hneď tešili na ďalšie stretnutie a pýtali sa nás, kedy bude, čo sa bude robiť. Čo nás naplňovalo radosťou, ale aj záväzkom pripraviť niečo nové.

Vďaka projektu a spomínaným aktivitám sme objavili veľa potenciálnych oblastí rozvoja pre cieľovú skupinu. Do budúcnosti chceme pracovať spolu s cieľovou skupinou na hľadaní príležitostí a zdrojov, ktoré umožnia jej rásť, nie len samotnú pomoc prípadne stagnovanie.

Dlhodobý prínos

Je náročné odhadnúť dlhodobý prínos pre organizáciu, cieľové skupiny či tému projektu. Získali sme podstatne viac skúseností a zmenili niektoré procesy v organizácii tak, aby sme z toho vyťažili čo najviac pre nás aj pre klientov.

Naša vízia (možno o nejaké 3 až 5 rokov) je nasledovná: Veríme, že o niekoľko rokov budú medzi neúplnými rodinami z cieľovej skupiny fungovať také svojpomocné skupiny, v rámci ktorých matky so staršími deťmi (a v budúcnosti už dospelými) budú pomáhať matkám s mladšími deťmi aj bez nášho pričinenia a koordinácie. Budú si navzájom radiť a hľadať riešenia pri rôznych problematických životných situáciách (ako napr. výchovné, finančné problémy). Prípadne dokážu pomôcť aj iným neúplným rodinám, ktoré sa môžu vyskytnúť v ich okolí. Tiež očakávame, že niektoré rodiny budú viac sebestačné a vo väčšej miere využívať možnosti na zlepšenie finančnej situácie (ako je napr. chov hospodárskych zvierat, pestovanie zeleniny - keďže väčšina súčasných rodín, ktoré boli zapojené do projektu, žije v rodinných domoch na vidieku a má aj záhrady).

Hlavné poučenia a odporúčania

- Aj malé (lokálne pôsobiace) organizácie majú šancu získať podporu na väčšie projekty - podstatou je zachovať správny pomer medzi osvedčenými a inovatívnymi aktivitami (čím sa zvyšuje šanca na rozvoj).

- Diskutovať v tíme je potrebné - nie len o aktivitách projektu pre cieľovú skupinu, ale aj o tom, ako sa chceme ďalej inštitucionálne rozvíjať a čo preto dokážeme urobiť prípadne obetovať.
- Ponaučenie z realizácie projektu - sociálna práca s rodinami je veľmi ťažká a náročná najmä po psychickej stránke (ako sme mali pôvodnú predstavu v období, keď sme vypracovávali projekt).

English summary

The civil association since 2003 has been concentrating on supporting social excluded young people, families and children from Orava region, mainly half-orphans and widows. The main topics are self-sustainability, personal development, education and free time.

The goal of the project was to support healthy socio-personal development (including life skills) of threatened children and young people with aim to help them handling difficult life situations.

Main lessons and recommendations:

- Even small (locally functioning) organisations have a chance to receive funding for bigger projects – the key is to maintain the right balance between well-established and innovative activities (this way, the chance of further development is increased);
- It is necessary to engage in team discussions – not only about the project activities completed for the target group, but also about how we want to institutionally develop and what we are able to do or sacrifice for it;
- An important lesson learnt from the project implementation – the social work with families is more mentally challenging than we thought it would be in the time of designing our project.